

Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen

Övriga nämnder

Förvaltning

Kulturplan & Kulturstrategi

Fastställt av, kommunfullmäktige, 2023-02-23 § 12

Kulturplan & Kulturstrategi

FÖR JÖNKÖPINGS KOMMUN 2023–2026

Några nyckelord i detta dokument

“Amatör” syftar på person eller verksamhet som arbetar med konst och kultur utan att nödvändigtvis vara utbildad för det eller ha det som yrke.

“Det fria kulturlivet” syftar på person eller verksamhet som arbetar med konst och kultur men som inte är anställd av statlig, regional eller kommunal institution.

“Ideell” syftar på person eller verksamhet som arbetar av andra primära skäl än kommersiella, som exempelvis att uppnå nytta för samhället eller medlemmarna.

“Konst och kultur” syftar på alla som på något sätt sysslar med konst och kultur. Å ena sidan utgör kultur i vid mening en allt större del av människors vardag och en växande del av samhällsekonomin. Allt är kultur. Å andra sidan gör det kulturpolitiska mål som vill främja “kvalitet och konstnärlig förnyelse”, skillnad mellan konstnärligt syftande verk/verksamheter och kultur som social aktivitet. All kultur är inte konst.

“Kulturella och kreativa näringar” (KKN) syftar på personer eller verksamheter som arbetar med konst och kultur i kommersiellt syfte.

“Professionell” syftar på person eller verksamhet som är utbildad för att arbeta med konst och kultur, och har sin huvudsakliga sysselsättning inom området.

Innehållsförteckning

Några nyckelord i detta dokument	3
Inledning	6
Kulturstrategi	8
Vision	8
Kulturell infrastruktur	8
Vägledande principer	9
Horisontella perspektiv	9
Armlängds avstånd	9
Barn och unga	9
Mångfald och mänskliga rättigheter	10
Främjande och lärande	10
Hållbarhet	10
Kulturplan	12
Allmänna prioriteringar 2023 - 2026	13
Samverkan	13
Bildning	13
Lokaler	13
Kulturutveckling	13
Konst- och kulturområden	14
Läsfrämjande, bibliotek, litteratur	14
Bild & form: samtidskonst, konsthantverk och hemslojd	15
Musik	16
Scenkonst	17
Film & spelkultur	18
Folkbildning & kulturfrämjare	19
Gestaltad livsmiljö	20
Natur- och kulturarv samt museer	20
Viktiga begrepp	22
Agenda 2030	22
Armlängds avstånd	22
Bibliotekslagen	23
Civilsamhället	23
Diskrimineringsgrunderna	24
Ekosystem	25
Farokonventionen	25
Museilagen	26
Nationella kulturpolitiska mål	26
Nationella minoriteter	26
Världsarvskonventionen	27

Inledning

Konst och kultur spelar en central roll för individens upplevelse av ett gott liv och för samhällets utveckling. För den enskilda människan kan konsten och kulturen visa på andra sätt att vara, skapa och uppleva. Yttrandefrihet och konstens självständighet är hörnstenar i demokratin.

Jönköping är en kommun som av tradition förknippas med företagande och kyrklighet, ett rikt föreningsliv och framgångsrika idrottsklubbar. Staden och kommunen har varit födelseort för framstående författare, konstnärer och musiker och har en tradition av kultur och bildning att fortsätta främja och vårda.

Den urgamla "handelsplatsen vid June-bäcken" fortsätter in i 2020-talet. Det innebär inte att kasta historien och traditioner åt sidan, men att förena dessa med framåtblickande, för att kommunen ska vara en vital och uppskattad plats i dagens Sverige och Europa. Sådana platser och regioner kännetecknas idag av ett rikt, varierat kulturliv. Kultur har inte bara tydliga effekter på hälsa och välbefinnande. Konst och kulturarv är också viktiga i arbetet för en hållbar och attraktiv kommun. Kulturekonomisk forskning visar på tydliga samband mellan innovationskraft och kulturellt deltagande.

Jönköpings kommun har i sin vision inför år 2030 föresatt sig att gå en ljus framtid till mötes:

"Jönköping 2030 har profilerat sig som ett nav för kultur, sport och friluftsliv. /.../ Bildning är centralt i Jönköping 2030.

Tillsammans med ett rikt kulturliv präglad av mångfald är bildning en garanti för ett öppet och demokratiskt samhälle."

För att leva upp till visionen har Jönköpings kommun ett utmanande arbete att ta sig an. Det handlar om att prioritera kulturlivet för att få till en inkluderande kulturdriven samhällsutveckling. För det behövs en utveckling

av infrastrukturen för kulturlivet. Där i ryms mycket – såsom lokaler och konstnärliga fortbildningsmöjligheter, en bred barn- och ungdomsverksamhet och en samverkan både mellan kommunens förvaltningar och externa aktörer såsom föreningsliv, fria kulturlivet och våra kulturinstitutioner. Det behövs inte minst en tydlig politisk vilja - uttryckt i både ord och handling - att göra Jönköpings kommun till en lika profilerad kulturkommun som idrottskommun. Vår samtid, då sociala och politiska konflikter draperas i kultur, kräver en nationell och lokal demokratisk kulturpolitik som står upp för yttrandefrihet, konstens självständighet och allas rätt till kulturellt deltagande.

Detta dokument har ett tydligt utvecklingsfokus och är tänkt att användas som en vägvisare framåt för såväl kommunala tjänstepersoner som kulturliv och intresserad allmänhet. Dokumentet består av två delar: *kulturstrategi* och *kulturplan*. Efter genomförda dialoger med kulturliv, civilsamhälle, förvaltning och politik, formulerar Kulturstrategin en vision av Jönköpings kulturliv 2026, inklusive kulturell infrastruktur, vägledande principer och horisontella perspektiv. Kulturplanen är en mer konkret beskrivning av de konst- och kulturområden som kommunens kulturpolitik har att hantera, deras potential och utmaningar samt vilka allmänna och specifika prioriteringar som är önskvärda under den angivna tidsperioden. Eftersom kulturplanen sträcker sig över en fyraårsperiod kommer den av nämnd och förvaltning att brytas ned i handlingsplaner och budgetar på årsbasis.

Kulturstrategi

Vision

År 2026 ska Jönköpings kulturliv vara öppet och tillgängligt för alla i hela kommunen att delta i under hela livet, samt präglas av kvalitet och att yrkesverksamma kulturskapare inom såväl det institutionella som fria kulturlivet har förutsättningar att utöva sin konst.

För att Kulturstrategins vision ska förverkligas krävs ett politiskt engagemang men också kulturell infrastruktur, vägledande principer och horisontella perspektiv. Detta för att göra Jönköping till en profilerad kulturkommun.

Kulturell infrastruktur

Ett levande kulturliv förutsätter en kulturell infrastruktur, som består av flera sammanhängande delar: ändamålsenliga lokaler, fort- och utbildningsmöjligheter, mötesplatser, kontakter med omvärlden, ekonomiska resurser, förtroendefull samverkan mellan berörda parter: kulturliv, förvaltning, skola, civilsamhälle, politik och näringsliv. Den kulturella infrastrukturen ska ha ett tydligt invånarfokus. Det är människorna som lever i Jönköpings kommun som ska ges möjlighet att ta del av och växa med den livskraft som konsten och kulturen erbjuder, detta gäller inte minst barn och ungdomar. Samtidigt ska den kulturella infrastrukturen möjliggöra för kommunens yrkesverksamma kulturskapare att utöva sin konst och därigenom skapa förutsättningar för denna livskraft.

Vägledande principer

För att uppnå Kulturstrategins vision krävs målmedvetet och långsiktigt arbete.

Jönköpings kulturliv ska:

Verka för öppenhet och tillgänglighet för alla i hela kommunen att under hela livet delta i och utveckla sina skapande förmågor;

Sträva efter kvalitet och att ge yrkesverksamma kulturskapare förutsättningar att utöva sin konst;

Bidra till en i hela kommunen stimulerande och hållbart gestaltad livsmiljö i det offentliga rummet som gör att invånarna känner hemkänsla i och stolthet över sin kommun;

Ta tillvara kulturföretagandets potential vad gäller innovation och jobbskapande;

Profilera kommunen på den nationella och internationella arenan genom konst- och kultursatsningar som gör den attraktiv för invånare och besökare;

Stödja och lyfta fram det civila samhällets omistliga bidrag till det lokala kulturlivet.

Horisontella perspektiv

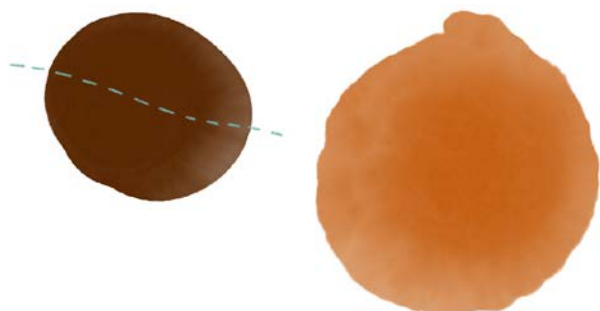
Kulturpolitiken i Jönköpings kommun genomförs av följande horisontella perspektiv:

ARMLÄNGDS AVSTÅND

Principen om armlängds avstånd mellan politik å ena sidan och olika kulturuttryck inklusive museiverksamhet å andra sidan är en förutsättning för ett fritt och demokratiskt kulturliv, som tillämpas i Jönköpings kommun. Politikerna ska i enlighet med sitt demokratiska uppdrag besluta om de offentliga resurserna till konsten och kulturen, men inte styra det konstnärliga innehållet. Principen tillkom efter andra världskriget som en direkt reaktion på totalitära staters utnyttjande av konsten i propagandasyfte. Den har aktualiserats igen under 2000-talet när konstens och kulturens självständighet på nytt ifrågasatts.

BARN OCH UNGA

Barn och unga har alltid haft en framskjuten plats i Jönköping kommuns kulturarbete och ska fortsätta ha det. Betydelsen av att redan i unga år få tillgång till, delta i och vara med om att skapa konst och kultur betonas i såväl FN:s barnkonvention som skolans läroplan.

Liksom inom idrottsvärlden behöver kulturintresserade unga inspirationskällor och förebilder för att våga ta steget att satsa på en karriär inom konst och kultur. Kulturskolan och kultur- och fritidsförvaltningen är viktiga aktörer för att alla barn och unga under uppväxten i kommunen ska få möta och skapa tillsammans med det professionella kulturlivet. Genom dialog och samverkan med det fria kulturlivet och länets regionala kulturinstitutioner som Smålands Musik och Teater eller Jönköpings länsmuseum ges goda förutsättningar för ett rikt och jämlikt kulturliv för barn och unga på skoltid såväl som fritid. För att skapa bra kulturella förutsättningar för barn och unga på landsbygden krävs mötesplatser och mobila kulturenheter, liknande kommunens bokbil och bokbuss.

MÅNGFALD OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

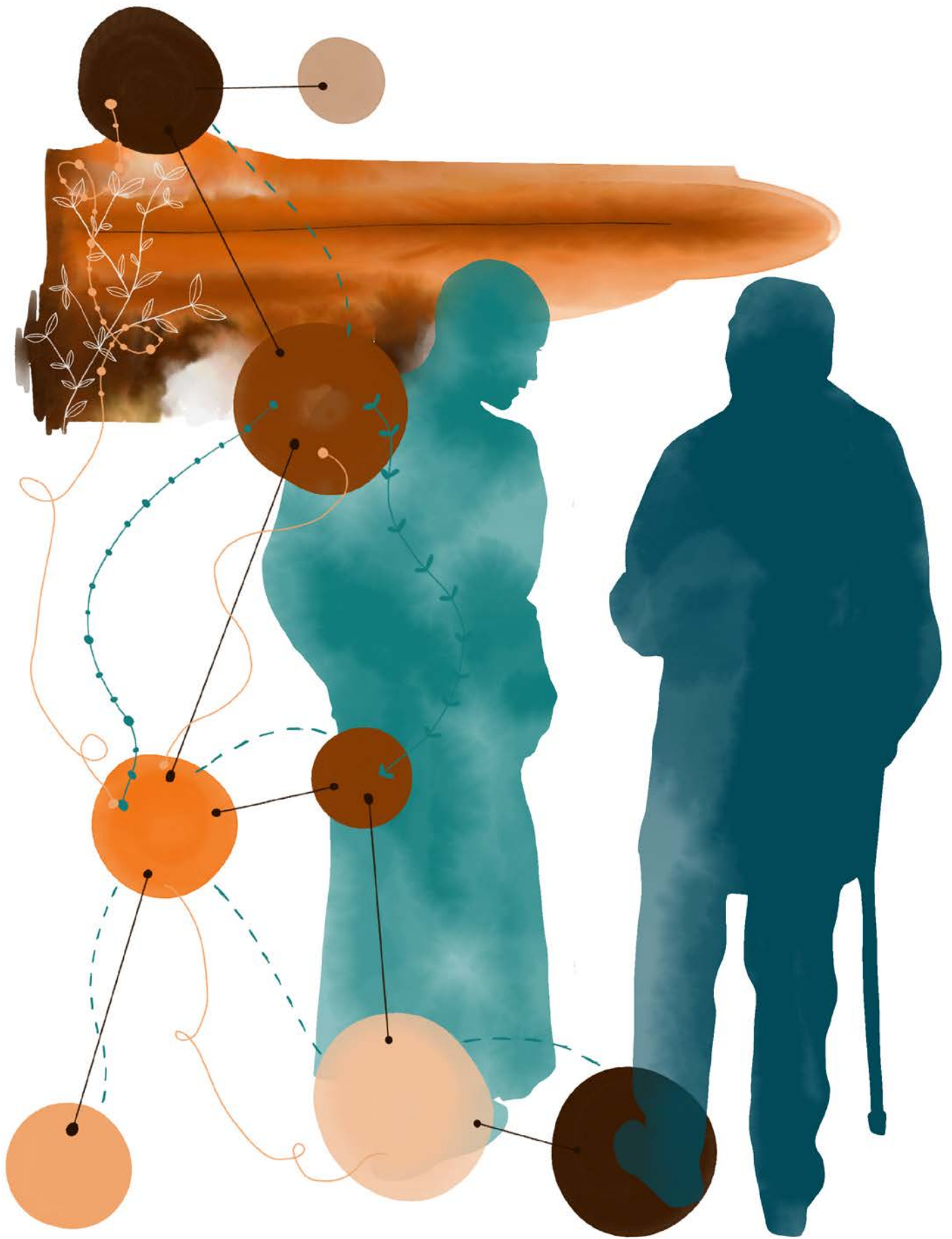
I Jönköpings kommun bor människor med rötter i 130 länder. Konst och kultur är universella språk. Att uttrycka sig genom musik, dans och konst kan vara en genväg till mänskliga möten. När vi delar med oss av det som berör oss på djupet skapas gemenskap och förståelse. Kommunen ska arbeta för att människor ges möjlighet att stärkas och att alla röster får höras. Kommunen ska se till att det finns tillgängliga mötesplatser och offentliga rum, där alla känner sig välkomna och sedda, oavsett funktionsförmåga, hur man ser ut, vad man tror på, vem man älskar eller varifrån man kommer.

FRÄMJANDE OCH LÄRANDE

Ett levande, rikt kulturliv som når och inkluderar alla invånare kräver främjande insatser av många parter. Studieförbund och folkhögskolor spelar en viktig roll som arrangörer och möjliggörare, liksom civilsamhälle, främjandeorganisationer och eventbolag inom olika konstarter och kulturformer. Alla dessa utgör viktiga delar av det kulturella ekosystemet. Kultur- och fritidsförvaltningen ska arbeta för att skapa forum, nätverk och mötesplatser som möjliggör samverkan mellan kulturens olika aktörer tex kulturskola, studieförbund och det professionella kulturlivet. Kommunkoncernen ska gemensamt synliggöra det lokala kulturlivet genom digitala plattformar och samverka för att möjliggöra gemensamma festivaler och arrangemang.

HÅLLBARHET

Visionen om ett ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbart samhälle ska genomlysas Jönköpings kulturliv. Enligt kommunens arkitekturstrategi ska kulturen och dess olika former ges förutsättningar som skapar hållbara system i samhället och samhällsplaneringen, och som kommer till uttryck i den gestaltade livsmiljön och stadsplaneringen, i arkitekturen och kommunens offentliga konst. Kulturen spelar även en viktig roll inom vård och omsorg och bidrar som hälsofrämjare till såväl bättre folkhälsa som samhällsekonomi. Kulturellt arbete bidrar också till ekologisk hållbarhet, både genom att vara ett alternativ till kommersialism och genom återbrukande och resurs-sparande skapandeprocesser såsom hemslöjd.

Kulturplan

Kulturplanen innehåller en beskrivning av de verksamhetsområden som kommunens kulturpolitik har att hantera och deras potential och utmaningar. Texterna är framtagna genom dialog med kulturlivets aktörer för att kunna ge en aktuell lokal nulägesanalys. Dessa följs sedan av de prioriteringar som Jönköpings kommun anser bör göras för att strategins vision ska uppnås. Kulturplanen ska därefter brytas ned i handlingsplaner och budgetar som årligen behandlas av Kultur- och fritidsnämnden och kommunfullmäktige.

Dispositionen till höger utgår från Kultursamverkansmodellens indelning av kulturområden som grupperats utifrån de konstområdesdialoger som under arbetet med denna kulturplan genomförts med berörda parter i Jönköping. Indelningen ska inte förstås som uttryck för eller uppmaning till stuprörstänkande. Tvärtom. Om något kännetecknar samtidens kulturutveckling så är det hybridisering och gränsöverskridande. För överskådlighetens skull finns det dock en poäng i att peka ut ett begränsat antal verksamhetsområden, också därför att handläggningen av varje kulturform kräver sin speciella ämneskompetens.

Kulturområden:

Läsfrämjande, bibliotek, litteratur

Samtidskonst, konsthantverk och hemslöjd

Musik

Scenkonst

Film & spelkultur

Folkbildning & kulturfrämjare

Gestaltad livsmiljö

Natur- och kulturarv samt museer

Allmänna prioriteringar 2023 – 2026

Inledningsvis anges fyra allmänna prioriteringar, giltiga för flera verksamhetsområden, som tillsammans ska bidra till att stärka den infrastruktur som strategin syftar till:

SAMVERKAN

Jönköpings kommun ska stärka samverkan och skapa transparenta arbetsformer mellan kulturliv, förvaltningar och kommunala bolag, näringsliv och kommunens egna verksamheter, samt verka aktivt inom regionala, nationella och internationella nätverk.

BILDNING

Jönköpings kommun ska garantera alla barn och unga rätten att minst en gång om året uppleva professionell kultur och delta i någon form av kulturaktivitet. Då kommunen har få högre konstnärliga utbildningar inom det kulturella ska kultur- och fritidsnämnden stödja och samverka med initiativ till högre konstnärliga utbildningar i kommunen. Kultur- och Fritidsnämnden ska genom upphandlingar och uppdragsgivningar skapa förutsättningar för kulturaktörer att återvända till kommunen efter genomförda högre studier. Jönköpings kommun ska arbeta för att fördjupa invånarnas insikter i demokrati och informationskunnighet genom insatser i skola, via studieförbund, bibliotek, civilsamhälle, föreningsliv och kulturinstitutioner.

LOKALER

Jönköpings kommun ska planera långsiktigt och hållbart för att tillgodose kulturlivets lokalbehov för att repetera, mötas, arrangera, verka och förvara. En väg mot detta kan vara att skapa en mobil kulturenhet för barn och unga som kan verka på landsbygden och i kommunens prioriterade områden. En viktig prioritering är att verka för att kommunens egna lokaler kan öppnas upp och nyttjas av kulturlivet.

KULTURUTVECKLING

Kultur- och fritidsförvaltningens ska reformera och stärka sin förmåga att stödja kulturlivet, exempelvis genom att se över och förenkla rådande bidragssystem, samarbeta kring nationella och internationella projektansökningar samt stötta och bistå med spetskompetens. Förvaltningen ska bistå i att lyfta och synliggöra det fria kulturlivet via kommunikationsplattformar, marknadsföring och arrangemang. Jönköpings kommun ska samarbeta med kulturlivet, ha kontinuerliga dialoger och skapa gemensamma utbildningsinsatser.

Konst- och kulturområden

LÄSFRÄMJANDE, BIBLIOTEK, LITTERATUR

Förmågan att läsa är en livsviktig färdighet. Läsförståelse öppnar vägar in i samhället. Den som kan läsa har förutsättningar att klara skolan, kan få jobb och sköta den nödvändiga kommunikationen med myndigheter för att inte tala om de litteraturens världar som den läskunniga ges tillträde till. Litteraturen ger möjlighet att uppleva och reflektera över idéer och attityder på ett nära och påtagligt sätt. Genom ett brett, angeläget och aktuellt utbud av litteratur på biblioteken och genom att pröva nya vägar för litteraturförmedling, kan fler få uppleva litteraturens världar.

Intimt förknippad med skola, folkbildning och akademi i läsfrämjandets infrastruktur är biblioteket. Biblioteken i en kommun som Jönköping fyller delvis olika funktioner och behov beroende på var de ligger och hur de brukas. Både denna kulturplan och kommunens biblioteksplan har siktet inställt på att främja läsandet som prioriterat kulturpolitiskt mål: ”Folkbiblioteken ska vara en kraftfull aktör för läsande, lärande, integration, bildning och kultur och bidra till utvecklingen av Jönköpings kommun.” (Biblioteksplan 2021-2024 för Jönköpings kommun)

Jönköping har i alla tider varit hem och arena för framstående författare. Goda förutsättningar finns i arrangemang och verksamheter, festivaler och skrivarklubbar, men stöd och utbyggda förutsättningar för enskilda författare efterfrågas.

Prioriteringar 2023–2026:

verka för att folkbiblioteken i Jönköpings kommun kan fungera som en litteraturförmedlande, litterär mötesplats och stark författarscen;

i samverkan med skolan genomföra lässatsningar och bistå biblioteken i programsättning och marknadsföring;

stärka och väva samman befintliga nätverk för aktörer inom läsande och skrivande av litteratur.

BILD & FORM: SAMTIDSKONST, KONSTHANTVERK OCH HEMSLÖJD

Samtidskonsten och dess arenor har en avgörande potential att visa på alternativa sätt att förnimma och gestalta omvärlden och existensen. Mötet med konsten kan skapa en ökad bildförståelse som är en demokratisk färdighet. Samtidskonstens utforskande av människan och samhället utvecklar en visuell spetskompetens, jämförbar med annan grundforskning, och dess arenor utgör offentliga rum för eftertanke och ställningstaganden. Samtidskonsten, hemslöjden och konsthantverket ska ges möjlighet att utvecklas och vara framträdande i Jönköpings kommun. Yrkesverksamma konstnärer behöver mötesplatser och kreativa sammanhang som produktionsplattformar och ateljéhus. En högre konstutbildning kan attrahera unga konstnärer att flytta till kommunen eller bli kvar i kommunen för fortsatta studier. Aktiviteten i, och intresset för hemslöjden och konsthantverket är stort, och förutsättningarna är goda. "Det handgjorda skapandet" är lätt att koppla samman med det hållbarhetsperspektiv som är centralt i all samhällsutveckling idag och framöver.

Prioriteringar 2023–2026:

stärka samtidskonsten och dess infrastruktur genom att stödja befintliga professionella noder samt skapa förutsättningar för nya;

undersöka möjligheterna till att förstärka högskoleförberedande konst- och konsthantverksutbildning i Jönköping, eventuellt via yrkeshögskolan;

utveckla möjligheterna för hemslöjden som kunskapsbärare för samtida hållbar utveckling.

MUSIK

Jönköping är en rik musikkommun som fostrat många framstående musiker, producenter, kompositörer och dirigenter. För det breda musicerandet har kyrkorna spelat en viktig roll som skola, scen och sammanhang. Kulturskolan är också en gedigen och stark aktör som verkar för att tillgängliggöra musik för kommunens unga. Smålands musik och teater är med sina fasta musik- och teaterensembler och som gästspelsscen en viktig aktör i länets kulturliv.

Jönköpings musikliv kännetecknas av många körer och musikgrupper i en rad olika genrer, arrangörer och utövare är i behov av ändamålsenliga lokaler för repetitioner och konserter. Kommunens musikliv skulle utvecklas ytterligare genom en större tillgång på större scener och klubbar och fler mötesplatser för de musiker som verkar i staden.

I januari 2022 stod det klart att Jönköping får en yrkeshögskoleutbildning för musikproducenter, som i sin tur kan generera en

verksamhet som samlar högre musikutbildning, kulturskola, replokaler, studior, kreativa och kulturella näringar i musiksektorn under ett och samma tak.

Prioriteringar 2023–2026:

verka för fler scener och mötesplatser för det lokala musiklivet, samt utveckla och stärka samarbetet mellan förvaltning och musikliv.

utveckla främjande arbetsmetoder och nätverk tillsammans med musiklivet samt skapa en infrastruktur kring kulturbidrag och andra stödinsatser regionalt, nationellt och internationellt.

undersöka möjligheten till samverkan med den nyligen inrättade yrkeshögskoleutbildningen för att samla musiker, producenter, pedagoger och entreprenörer inom musikbranschen i Jönköpings kommun.

SCENKONST

Att utöva och uppleva scenkonst ger oss ökad möjlighet för att förstå både oss själva och andra. Relationen till vår egen kropp, röst och förmåga stärks genom scenkonsten. Scenkonstområdet i 2020-talets Jönköping är omfattande och varierat. Det fria kulturlivet, Jönköpings kommun, Smålands Musik och Teater, Destination Jönköping samt andra professionella och ideella aktörer skapar ett skiftande scenkonstlandskap med dans, teater, opera, musikteater, performance, standup, samtida cirkus, poetry slam och urban kultur. Jönköpings kommun var 2003 en av initiativtagarna till bildandet av Dansnät Sverige och har sedan dess varit en aktiv del av nätverket. Kultur- och fritidsförvaltningens danssatsning spelar en betydande roll för scenkonstens utveckling i kommunen. Dansverksamheten innehåller även dansutveckling, tvärkonstnärliga projekt och samarbeten.

Scenkonsten i kommunen har olika starkt traditionsfäste med olika förutsättningar men gemensamma utmaningar. I Jönköpings kommun finns aktivt utövande på amatörnivå, men få professionella scenkonstaktörer och producenter. Förutsättningarna för att producera och utöva professionell scenkonst i kommunen måste stärkas, bl.a. genom tillskapandet av fler ändamålsenliga lokaler för repetition och framträdande. Med ökat stöd kan scenkonstproducenter erbjuda kvalitativa föreställningar och arrangemang för barn och unga och kommuninvånare som stort – men även erbjuda arbetstillfällen för yrkesutövare.

Prioriteringar 2023–2026:

verka för att Jönköpings kommuninvånare och kulturaktörer har goda förutsättningar att uppleva och utöva varierad, yrkesskicklig och nyskapande scenkonst.

stärka samverkan mellan barn och unga och yrkesverksamma scenkonstutövare.

utveckla främjande arbetsmetoder och nätverk tillsammans med scenkonstens aktörer, samt skapa en infrastruktur kring kulturbidrag och andra stödinsatser regionalt, nationellt och internationellt.

arbeta för att skapa långsiktiga lokalförutsättningar för scenkonsten i Jönköping.

FILM & SPELKULTUR

Film och spelkultur är ett växande konstområde. Tekniken kring att göra film och spel är idag mer tillgänglig än någonsin. Det har aldrig varit enklare att ta del av rörlig bild, spela eller skapa spel genom strömningstjänster, plattformar och smarta mobiler.

Det är en demokratisk färdighet att kunna läsa och kritiskt granska stilla och rörliga bilder. Skolbio lär ut förmågan att sätta bilder i ett sammanhang. Rörliga bilder och spelkultur är effektiva pedagogiska verktyg som talar till en bredare målgrupp och till flera sinnen. Lärandet via film & spelkultur är ett lustfyllt sätt att ta till sig allt från historia till politik.

Det är viktigt att kommunens invånare får möjlighet att ta del av kompletterande filmutbud av olika genrer och riktningar, men också att få inblick i och möjlighet att prova på filmskapandets processer. Kulturskolans filmlinje lär ut grunderna i filmteknik och filmproduktion för barn och unga mellan sju och 20 år. Genom regional och nationell samverkan kan framtiden tryggas för föreningsdrivna biografier och bidra till att upprätthålla kommunens vitala filmklimat. I förlängningen kan biograferna bli mötesplats för såväl visning som samtal och filmskapande.

Spelkultur är ett samlingsbegrepp som innefattar många kulturformer, som cosplay, brädspel, fantastik, e-sport, rollspel och

jugger. Jönköpings kommun ligger sedan länge i framkant tack vare vitala spelföreningar, utbildning och stora event som ”City of Dreamhack”. ”Nördkulturfestivalen” Bibbcon genomförs årligen på stadsbiblioteket där besökare får uppleva brädspel, cosplay, tv-spel med mera. Det är viktigt att fortsätta arbetet med att stärka en inkluderande och sund indiekultur kring spel som kulturform. Såväl den digitala som analoga spelkulturen bör lyftas till samma nivå och anseende som andra konstarter.

Prioriteringar 2023–2026:

aktivt samverka för att skapa goda förutsättningar för mötesplatser och scener för film och spel runt om i kommunen.

utveckla främjande arbetsmetoder och nätverk tillsammans med filmskapare och spelutvecklare, samt skapa en infrastruktur kring kulturbidrag och andra stödinsatser regionalt, nationellt och internationellt.

utveckla och stärka samverkan med Destination Jönköping kring ”City of Dreamhack”.

FOLKBILDNING & KULTURFRÄMJARE

Folkbildning är ett samlingsbegrepp för det bildningsarbete som bedrivs inom exempelvis bibliotek, folkhögskolor, museer och studieförbund. Syftet med folkbildning är att på ett demokratiskt och jämlikt sätt få medborgarna i samhället att ta till sig ny kunskap och nya färdigheter genom exempelvis studiecirklar, bibliotek och föreläsningar utanför den

traditionella skolvärlden. I dagens högteknologiska samhälle kan folkbildning bidra till att ge överblick och struktur åt det oupp-
hörliga informationsflödet.

Trots sina uppenbara negativa konsekvenser har pandemin avslöjat konstens och kulturens betydelse för människor. Det är till konsten många söker sig i tider av kris, oro och ensamhet. Tack vare olika digitala verktyg har människor kunnat nå kulturen även när restriktioner föreskrivit isolering och fysisk distans. Många aktörer har till följd av pandemin tvingats till nytänkande metoder och digitala verktyg som kan fortsätta nyttjas för att fortsätta stärka verksamheterna efter pandemin. Dessa metoder kan dock aldrig ersätta fysiska mötesplatser och gemensamma arenor som fortsätter vara viktiga framöver. Inte minst barn och unga efterfrågar dessa platser i hög grad.

Studieförbunden är viktiga som utbildare inom kulturområdet, som arrangerar och mötesplatser för kultur. Deras förmåga till samverkan och snabb omställning kommer att vara central i samhällsutvecklingen framöver. För det breda deltagandet i kulturlivet är studieförbunden avgörande.

Prioriteringar 2023–2026:

stärka folkbildningens möjligheter att långsiktigt och brett kunna verka för ett demokratiskt samhälle.

stärka samverkan mellan studieförbunden och kommunen.

GESTALTAD LIVSMILJÖ

Målet för gestaltad livsmiljö är ett samhällsbygge som sätter människan i centrum, att fler ska leva och bo i inkluderande, väl gestaltade och långsiktigt hållbara miljöer. Utgångspunkten för hur livsmiljön utformas är människan och hennes behov. Perspektivet innefattar såväl arkitektur, form och design som konst, historiska sammanhang och sociala värden.

Samhällsutvecklingen medför nya villkor för hur miljöer bör utformas för att människor ska uppleva stimulans och trivsel. Den gestaltade livsmiljön berör flera politikområden och fordrar en medvetenhet om arkitektur-, form- och designfrågornas betydelse inom en rad samhällssektorer. Stat, region och kommun har ett stort inflytande över gestaltningen av livsmiljön, men ansvaret för utvecklingen delas av många.

Att gestalta en hållbar livsmiljö handlar om att organisera komplexa och ibland motstridiga intressen till en helhet. Det är centralt att den kulturella kompetensen bjuds in och får vara delaktig i att leda denna samhällsutveckling tillsammans med andra nödvändiga kompetenser. Att skapa goda förutsättningar för det gemensamma arbetet är av väsentlig betydelse för att det kulturpolitiska målet ska kunna uppnås som stipulerar att kreativitet och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällsutvecklingen. Samverkan har påbörjats med det kommunala bolaget Södra Munksjön Utveckling AB (SMUAB) i samband med den etableringssatsning som kommunen gör i den

nya kommundelen Södra Munksjön och liknande samverkan behöver möjliggöras också i andra kommundelar.

Prioriteringar 2023–2026:

vidareutveckla konstens roll i gestaltade livsmiljöer och det offentliga rummet i kommunen;

vidareutveckla kommunens arbete med kultur- och naturprojekt som del av den gestaltade livsmiljön;

att i samverkan mellan Stadsbyggnadskontoret, Tekniska kontoret och Kultur- och fritidsförvaltningen använda den framtagna arkitekturstrategin för att se över såväl nybyggnation som renovering och upprustning av kommunens befintliga lokaler.

NATUR- OCH KULTURARV SAMT MUSEER

Jönköping kommun är rik på värdefulla kulturhistoriska byggnader och miljöer, vilka ska bevaras, vårdas och utvecklas i samverkan mellan berörda aktörer, institutioner och förvaltningar. En särskild del av kulturarvet utgör hembygdsgårdarna, som i allmänhet sköts om av frivilliga. Idag står de inför utmaningen att hitta resurser och nya krafter som kan ta hand om byggnaderna innan dessa riskerar att förstöras av tidens tand.

Den fantastiska naturen i och kring Jönköping bjuder på rekreation och upplevelser för såväl kommunens invånare som dess besökare. För närvarande äger och förvaltar kommunen inte mindre än elva naturreservat och fler är under utredning. Östra Vätterbranterna blev 2012 av UNESCO utsett till biosfärområde, ett modellområde för hållbart brukande av landskapet.

I kommunen finns flera museer som berättar om områdets rika historia och som lockar både lokalbefolkning och turister året om: Länsmuseet med sitt regionala uppdrag, Grenna museum som rymmer både lokalhistoria och polarhistoria, Norrahammars industri- och hembygdsmuseum och Husqvarna museum. Kommunen driver även två egna museer: Tändsticksmuseet och Fågel-museet. Museer ska utifrån sitt ämnesområde bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. Museihuvudmännen ska säkerställa att museet självt har ett bestämmande inflytande över verksamhetens innehåll.

Jönköpings museer ska fortsätta vara en källa till kunskap och upplevelser under 2020-talet. En viktig uppgift består i att bevara och förmedla det kulturarv som skapas idag. Uppgiften att dokumentera, arkivera och digitalisera museernas samlingar är svår för enskilda institutioner och föreningar. Här krävs samverkan med andra goda krafter på både lokal, regional och nationell nivå.

Prioriteringar 2023–2026:

fortsätta lyfta fram, vårda och digitalt tillgängliggöra de unika natur- och kulturarvsvärden som finns i Jönköpings kommun;

utveckla verksamheterna och resurserna för Tändsticksmuseet och Fågel-museet samt lyfta samtida pedagogiska arbetsmetoder och programverksamheter;

utveckla främjande arbetsmetoder och nätverk tillsammans med föreningsdrivna museer, arkiv- och hembygdsföreningar, samt skapa en infrastruktur kring kulturbidrag och andra stödinsatser regionalt, nationellt och internationellt.

Viktiga begrepp

Agenda 2030

Vid FN:s toppmöte 25 september 2015 antog världens stats- och regeringschefer 17 globala mål och Agenda 2030 för hållbar utveckling. Genom Agenda 2030 har världens länder åtagit sig att från och med den 1 januari 2016 till år 2030 utrota fattigdomen och hungern överallt; att bekämpa ojämlikheter inom och mellan länder; att bygga fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen; att skydda de mänskliga rättigheterna och främja jämställdhet och kvinnor och flickors egenmakt; att säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser.

Världens länder har beslutat att skapa förutsättningar för en inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt och anständigt arbete för alla med hänsyn till olika nivåer av nationell utveckling och kapacitet.

Deklarationen tydliggör att hållbar utveckling är avgörande för vår gemensamma framtid och att alla tre dimensionerna av hållbar utveckling (den ekonomiska, den miljömässiga och den sociala) måste samverka. Den bekräftar den allmänna förklaringen av de mänskliga rättigheterna och dess efterföljande konventioner som en utgångspunkt för den nya agendan, samt de mänskliga rättigheterna som allmängiltiga, är beroende av varandra och odelbara.

(Källa: regeringen.se)

ARMLÄNGDS AVSTÅND

Principen om armlängds avstånd ”bygger på två förhållanden i den svenska kulturpolitiken. För det första ska politiker och politiska församlingar generellt avhålla sig från styrning som påverkar eller riskerar att påverka vilka företeelser konstnärer och kulturskapare väljer att skildra, men också hur olika företeelser skildras. Politisk styrning som påverkar eller riskerar att påverka vilka företeelser som skildras och/eller hur olika företeelser skildras bedömer Kulturanalys vara negativ för den konstnärliga friheten. För det andra bygger principen på att det ska finnas ett organisatoriskt avstånd mellan politiskt beslutsfattande å ena sidan, och beslut som har med konstnärlig bedömning att göra å den andra. Armlängdsprincipen syftar alltså i stor utsträckning till att skapa förutsättningar för konstnärlig frihet genom att förespråka ett organisatoriskt skydd från politiska beslut om konstnärligt innehåll.”

(Källa: kulturanalys.se)

BIBLIOTEKSLAGEN

Bibliotekslagen (2013:801) sätter ramarna för verksamheten vid landets bibliotek. Lagen gäller all biblioteksverksamhet som är finansierad med offentliga medel. Bibliotekslagen betonar bibliotekens betydelse för det demokratiska samhällets utveckling och den grundläggande roll de spelar för kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Lagen knyter på så sätt an till hur bibliotekens grundläggande uppdrag uttryckts i internationella sammanhang, till exempel i IFLA:s och Unesco:s olika biblioteksmanifest.

(Källa: För det demokratiska samhällets utveckling - Bibliotekslagen enligt lagstiftaren (ISBN: 978-91-976012-6-9))

CIVILSAMHÄLLET

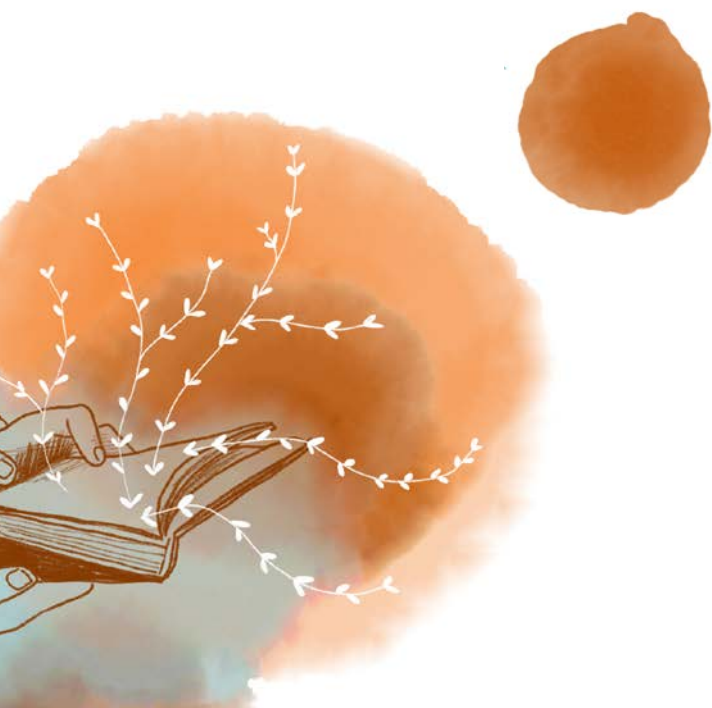
I Jönköpings kommun, och inte minst i dess kulturliv, har civilsamhället av tradition en stark ställning. I den så kallade civilsamhällespropositionen (2009/10:55) har

riksdagen definierat civilsamhället som en arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen.

Det civila samhällets aktörer agerar utifrån ett huvudsakligen ideellt syfte. De delar inte ut vinst till medlemmar, ägare eller annan person, utan återinvesterar eventuell vinst i verksamheten. Sammanslutningarnas och aktörernas huvudsakliga syfte är i stället allmännytta eller medlemsnytta – ofta både och. Att en organisation har ett ideellt syfte utesluter inte att den har avlönad personal. Tvärtom inrymmer civilsamhället en stor del av landets arbetsgivare. Inom det civila samhället finns alla typer av ideella föreningar, som utgör den vanliga formen för de svenska folkrörelserna och intresseorganisationerna, liksom för många religiösa sammanslutningar.

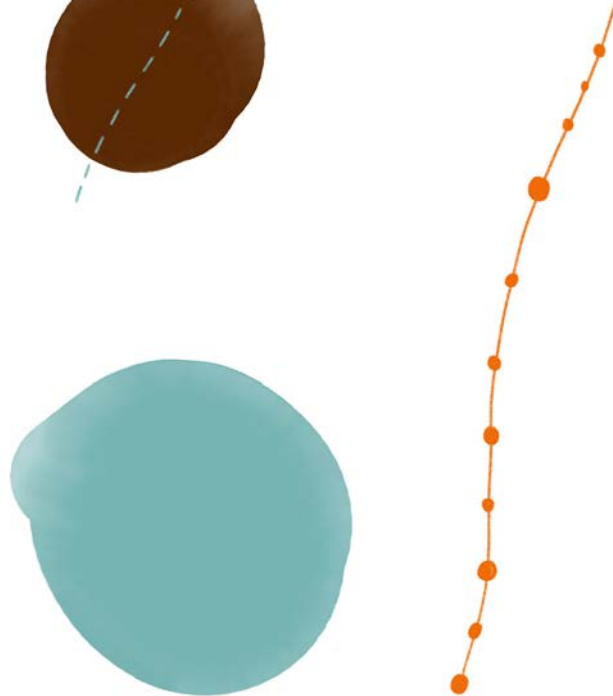
Samhället kan också beskrivas som uppdelat i tre huvudsakliga sektorer. Stat, landsting, kommun och myndigheter hör enligt den beskrivningen till den första sektorn. Allt som har med privat företagande vars syfte är att ge avkastning på insatt kapital räknas till den andra sektorn. Till den tredje sektorn hör de verksamheter som har med Kooperation, idéburna organisationer av olika slag, den sociala ekonomin, ekonomiska föreningar, stiftelser och civilsamhälle att göra.

(Källa: fremia.se)

DISKRIMINERINGSGRUNDERNA

Diskrimineringslagen (2008:567) syftar till att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

De sju diskrimineringsgrunderna

Kön: att någon är kvinna eller man

Könsöverskridande identitet eller uttryck: att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön

Etnisk tillhörighet: nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande

Funktionsnedsättning: varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller en sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

Sexuell läggning: homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning

Ålder: uppnådd levnadslängd.

Religion eller annan trosuppfattning: utövande av religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringsombudsmannen definierar olika grad av diskriminering enligt nedan:

Direkt diskriminering: att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation utifrån de olika diskrimineringsgrunderna.

Indirekt diskriminering: att någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringsätt som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt missgynna personer utifrån någon av de olika diskrimineringsgrunderna.

Bristande tillgänglighet: att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att inte tillräckliga åtgärder genomförts för att skapa likvärdig tillgänglighet.

Trakasserier: ett uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna.

Sexuella trakasserier: ett uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet.

(Källa: <http://www.do.se/>)

EKOSYSTEM

Lokala kulturliv liknas ibland vid ekosystem. Ordet erinrar om kulturens ursprungsbetydelse av ”odling”. Det är ett symptom på att man uppfattar dessa system och deras sätt att fungera som mer komplexa än vad det ofta använda infrastrukturbegreppet, som trots allt är rätt mekaniskt, förmår fånga. Ett ekosystem (ekologiskt system) innefattar allt levande och dess livsmiljö inom ett bestämt område, och syftar både på materia och energiinnehåll. I kulturen finns lika litet som i naturen helt slutna system.

Den italienske kulturekonomen Pier Luigi Sacco har utvecklat en modell för analys av, och politik för, regional utveckling som han kallar system wide cultural districts (”systemövergripande kulturområden”). Kulturen genomsyrar hela det sociala och ekonomiska livet i städer och regioner. Den är inte bara en specifik bransch och sektor för sig, utan påverkar i grunden andra branscher och system. Kulturen utgör substansen i den plattform som möjliggör förändring och effektiv, innovationsbaserad kommunikation. Den både sätter igång och driver samhällsutvecklingen.

Sacco urskiljer tolv faktorer som centrala för kulturens systemövergripande kapacitet. Bland dessa återfinns förmågan att bygga nätverk, engagera lokalsamhället, attrahera externa investeringar och arbetskraft, utveckla lokala talanger och entreprenörer. De tre första faktorerna pekar på betydelsen av gott lokalt ledarskap, bra skolor och forskning, samt, allra först: ”det kulturella utbudets kvalitet”.

I detta komplexa och ömtåliga ekosystem spelar vitala kulturorganisationer en nyckelroll. Eller kan göra det, om de tillåts fylla sin funktion.

(Källa: Pier Luigi Sacco, Kultur 3.0. Konst, delaktighet, utveckling. Nätverkstan 2013)

FAROKONVENTIONEN

Farokonventionen (2005) är Europarådets ramkonvention om kulturarvets värde för samhället. Farokonventionens tillkomst går tillbaka till Europas förändrade politiska karta efter murens fall 1989 och till de krig och konflikter som blossat upp efter det kommunistiska systemets kollaps i det forna Östeuropa.

Farokonventionens mål är att motverka denna typ av konflikter, som inte sällan bottnar i idéer om ofrånkomliga kulturella skillnader mellan människor, samt att främja betydelsen av kulturarv i arbetet för fred och demokrati.

Europarådet har i detta sammanhang särskilt arbetat för att stärka demokrati, mänskliga rättigheter och skydd för minoriteter. Det är i nämnda kontext, och utifrån detta perspektiv, som Farokonventionen ska tolkas och förstås.

Farokonventionen handlar inte om hur utan varför det förflutnas lämningar ska bevaras. Det handlar om frågor som rör kulturarv och kulturmiljö i relation till några av de utmaningar och problem som samhället idag står inför som exempelvis hållbar utveckling, etniska konflikter och globaliseringen.

(Källa: raa.se)

MUSEILAGEN

Lagen omfattar det allmänna museiväsendet, det vill säga museer som drivs av stat, lands-ting och kommun samt museer vars ledningar i huvudsak utses av det allmänna. I lagen förtydligas att politiken inte ska lägga sig i innehåll eller perspektiv i museiverksamheterna. I museernas ändamålsbeskrivning fastläggs att kunskap och kulturupplevelser är det centrala. Utställningar och annan publik verksamhet ska vara kunskapsbaserad och museerna ska bidra till forskning genom att ha hög kompetens inom sina ämnesområden.

Museilagen reglerar att museer ska samarbeta så att alla i hela landet kan få del av högkvalitativ verksamhet. Statliga museer får möjlighet att donera föremål till bland annat kommunala museer. Kommunala museer får möjlighet att låna ut föremål genom ett undantag från den så kallade lokaliseringsprincipen.

(Källa: Kulturarvspolitik Prop. 2016/17:116)

NATIONELLA KULTURPOLITISKA MÅL

De nationella kulturpolitiska målen beslutades av riksdagen 2009. Målen ska styra den statliga kulturpolitiken men ska även kunna vägleda kulturpolitiken i kommuner och regioner:

”Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling.”

För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,

främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,

främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,

främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,

särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

(Källa: kulturrådet.se)

NATIONELLA MINORITETER

Judar, romer, sverigefinnar, samer och torne-dalingar är nationella minoriteter i Sverige. Samerna har desutom en särskild ställning som urfolk. Jiddisch, romani chib, finska, samiska och meänkieli är nationella minoritetsspråk. De nationella minoriteterna har befolkat Sverige under en lång tid. Grupperna har en uttalad samhörighet och en religiös, språklig och kulturell tillhörighet.

Utmärkande för de nationella minoriteterna är att viljan att behålla den egna identiteten är stor och att kulturerna är en levande del av det svenska samhället och det svenska kulturarvet. Varje individ avgör själv om han eller hon tillhör en nationell minoritet och kan därefter göra anspråk på det skydd och stöd som det ger rätt till.

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724) har gällt i Sverige sedan januari 2012. Lagen beskriver vilka rättigheter

som minoriteterna har i hela landet och inom de speciella förvaltningsområden som finns för finska, meänkieli och samiska. Samtliga kommuner och andra myndigheter är skyldiga att informera minoriteterna om deras rättigheter. De är också skyldiga att skydda minoriteternas språk och kultur, särskilt viktigt är barns och ungas rätt att få utveckla sitt språk och sin kultur. Dessutom är kommuner och andra myndigheter skyldiga att ge minoriteterna inflytande över frågor som berör dem.

Från den 1 januari 2019 reviderades Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724) så att rättigheter och skyldigheter stärktes ytterligare. Kommunerna och regionerna är t.ex. skyldiga att anta mål och riktlinjer för sitt minoritespolitiska arbete och dessa ska på begäran kunna lämnas ut till den myndighet som har uppföljningsansvar för lagen.

(Källa: www.minoritet.se)

VÄRLDSARVSKONVENTIONEN

Världsarvskonventionen, antagen av världens länder vid Unescos möte i Paris 1972, anger vad som menas med kulturarv och naturarv. Till kulturarv räknas museer, minnesmärken, byggnadsverk av stort arkeologiskt eller arkitektoniskt värde, samt särskilt värdefulla miljöer skapade av människan eller av naturen och människan i förening. Till naturarv räknas naturföreteelser av stort estetiskt eller vetenskapligt värde, områden som utgör vistelsemiljö (habitat) för hotade djur- och växtarter av särskilt stort universellt värde samt avgränsade naturområden av särskilt stort universellt värde.

(Källa: unesco.se)

